

Ime predmeta 1	OLJENKE (ZBIRKA)
Ime predmeta 2	/
ID številka / EŠD	002.185.Idrija
Upravljavec	Mestni muzej Idrija, Prelovčeva 9, 5280 Idrija
Lastništvo	Javno
Lastnik	Občina Idrija, Mestni trg 1, 5280 Idrija
ID številka / EŠD	510:IDR;RZ-59, RZ-321–323, RZ-536, RZ-537, RZ-570, RZ-571, RZ-635–RZ-637, RZ-699, RZ-706, RZ-711, RZ-713
Klasifikacija dediščine	Rudnik

OPIS

Kratek opis	Oljenke zaprtega tipa, pravili so jim tudi ripsovke, repičnice ali jamšarice, so enostavne svetilke. So različnih dimenzij. Oljni rezervoar – shramba, je pri večini, značilne hruškaste oblike. Ohranjenih pa je tudi nekaj primerkov posebnih oblik (osmerokotnik; okrogla), ki so jih uporabljali višji rudniški funkcionarji. Na vrhu oljnega rezervoarja – shrambe, je premično odpiralo. Vijak (regulator), ki je bodisi na vrhu bodisi je ob robu oljenke, služi za reguliranje gorenja. V večini primerov imajo oljenke nekoliko zvito kljuko za obešanje, z nosilcem različnih oblik.
Mere	15 oljenk različnih dimenzij.

Materiali	Železo, Medenina.
Datacija	Konec 19. stoletja
Avtor / Proizvajalec	Podatki o proizvajalcu po večini niso znani (lahko so bile izdelanr po naročilu rudniške uprave ali pa tudi na pobudo rudarjev samih).

Slikovne priloge

Prvotna raba

Z oljenko, v kateri je izgorevalo repično olje, so se rudarji odpravljali na in iz dela v jami ter si z njo svetili pri odkopu rude. Imeli so jo tudi za zasebno uporabo – pri raznih opravilih, klekljanju in druženju ob večerih. V oljnem rezervoarju je bil stenj, ki je štrlel iz odprtine na vrhu rezervoarja. Prižgan stenj je dajal majhen plamen, zato je bila svetilnost teh svetilk skromna. Boljše izgorevanje repičnega olja, in s tem malo boljšo svetilnost, so dosegli tako, da so olju dodali petrolej. Kljuka je bila verjetno zvita namensko, zaradi lažjega obešanja. Olje je bilo več let del plačila v naturalijah za delo rudarjev v jami. V uporabi so bile več kot 400 let, vse od odkritja živega srebra leta 1490, dalje. Po letu 1913 so jih v rudniku nadomestile karbidovke. Še več let pa so oljenke ostale v zasebni uporabi.

Sedanja raba

Opisana zbirka 15 oljenk se ohranja, varuje in prezentira, kot pomembna dediščina rudarjenja v Idriji z izjemnimi univerzalnimi vrednotami. So del rudarske zbirke Mestnega muzeja Idrija. Po večini si jih je mogoče ogledati v sklopu stalne razstave »Pet stoletij rudnika živega srebra in mesta Idrija«. Preostal del pa je shranjen in varovan v depozitu. Tudi te svetilke je mogoče uporabiti za občasne muzejske razstave. Celotno zbirko je mogoče uporabiti za različne oblike promocije dediščine živega srebra.

Prvotna lokacija

Rudnik živega srebra Idrija (osebna, delovna oprema rudarja).

Sedanja lokacija

Mestni muzej Idrija, grad Gewerkenegg (razstavni prostor 1 in 7); depo Prelovčeva 2.

STANJE OHRANJENOSTI**Zgodovina
opravljenih
posegov**

V veliki večini so oljenke v celoti ohranjene, ali pa jim manjkajo zgolj nekateri manjši deli. Na njih je bil opravljen restavratorsko-konservatorski poseg. Dodatni posegi niso

potrebni. Varovanje v prostoru je urejeno.

Sedanje stanje dobro

Potrebni ukrepi Redno obdobjno vzdrževanje.

DOKUMENTACIJA

**Naslov / zbirka /
povezave itd., kjer
so dostopne
podrobnejše
informacije** - Inventarna knjiga Mestnega muzeja Idrija.

Izpolnjevalec Mestni muzej Idrija

Izpolnjeval je Miha Kosmač

Datum objave 6. 3. 2018

Datum urejanja Never
